

O ÎNCERCARE DE CARACTERIZARE A REGIMULUI POLITIC DIN ROMÂNIA, DIN PERSPECTIVA PROPUNERII LEGISLATIVE DE REVIZUIRE A CONSTITUȚIEI

Cristian IONESCU*

Andreea ALEXE**

Abstract

This study aims to analyze the political regime established by the Constitution from 1991, from constitutional and politological point of view. The authors state that there is not only a single model of semi-presidential system – the one chosen by the Constituent Assembly in 1991 - but each country that has experienced this type of regime has tried to adapt it to its traditions and to its political and social-economic background. The authors emphasize on the fundamental features of the semi-presidential regime, and considering this theoretical basis, they analyze the institutional relations between the Parliament, the President of Romania and the Government.

The Constitution of 1991 set up these relationships, so that the president of the republic gains the role of balance between the Legislature and the Government, considering the fact that the Parliament is the sole legislative authority and the Government carries out domestic and foreign policy of the country. The authors show that despite the constitutional provisions, more than often the institutional relations between the Parliament, the President of Romania and the Government have deteriorated, turning the balance of power in favor of the Government. Due to this imbalance in exercising power, the semi-presidential regime lost the ability to ensure a democratic government. Therefore, after the parliamentary elections in 2012, a legislative procedure has been initiated for amending the Constitution, in order to reconfigure the constitutional relations between the Legislative and Executive. Throughout this study the authors analyze the legislative proposal to amend the Constitution, which was published in the Official Gazette no 100 from 10th February 2014, and contains provisions which are likely to diminish the constitutional powers of the President of Romania and strengthen the Parliament's prerogatives.

Key-words: semi-presidential regime, President of Romania, abuse of power, activist president, the balance of power, electoral legitimacy.

1. Caracteristicile regimului politic instituit de Adunarea Constituantă în 1991

Adunarea Constituantă aleasă în 1991 ar fi putut să instituie republica parlamentară, ca specie eminentă și formal democratică a regimului parlamentar,

---

*

**

consacrat și prin Constituțiile din 1866, 1923 și 1938, dar nealterat esențial de regimurile autoritare, sau să modifice tradiția parlamentară a regimului politic și să instituie un alt tip de regim. Regimul prezidențial nici nu a intrat în calculele Adunării Constituante, deoarece acesta, ca tip de separație și echilibrare a puterilor, nu a putut fi extins la nici un popor în forma sa clasică, izbutită exclusiv în Statele Unite ale Americii. Ideea unui președinte de republică puternic, specific organizării prezidențiale a puterii executive, cu o legitimitate populară rezultată din alegerea sa prin vot universal direct, intra în conflict cu motivația principală în numele căreia a ieșit victorioasă revolta cetățenilor împotriva regimului politic proclamat în Constituția din 1965. Teama de un președinte puternic și crearea unui echilibru al puterilor care să permită o colaborare strânsă între Parlament și Guvern, i-a făcut pe legiuitorii constituuanți să găsească o altă soluție.

Adunarea Constituantă nu a optat nici pentru regimul parlamentar, în care atât președintele republicii cât și Guvernul urmau să fie expresia voinței suverane a poporului, reprezentată prin membrii Parlamentului. Aceasta, datorită reținerii că în forul legislativ nu se putea forma cu ușurință o majoritate clară care să-l aleagă pe președinte și, totodată, să acorde votul de încredere și să susțină Guvernul pe întreaga durată a legislaturii. Chiar membrii Adunării Constituante proveneau dintr-un număr mare de formațiuni politice. Dacă pentru alegerea președintelui de republică s-ar fi putut realiza prin compromisuri politice o majoritate suficientă, pentru susținerea Guvernului, acest lucru ar fi fost mult mai dificil. Și teama că rolul partidului majoritar în alegerea președintelui de republică i-ar fi adus acestuia avantaje, prin legătura mai strânsă între partidul parlamentar în cauză și președintele astfel ales, a fost un factor al respingerii modelului regimului politic parlamentar.

În final, Adunarea Constituantă a ales regimul semiprezidențial. Opțiunea Constituantei s-a întemeiat pe mai mulți factori. Dintre aceștia, a contat foarte mult faptul că au fost receptate multe modele de instituții și proceduri constituționale din Constituția Franței din 1958, care instaurase regimul semiprezidențial ca model de separație și colaborare între puteri. Un alt factor l-a constituit intenția legiuitorilor constituuanți de a consacra un model democratic modern care să dea satisfacție voinței suverane a poporului, hotărârii generale de exprimare a suveranității naționale prin proceduri constituționale care își dovediseră pe deplin eficiența în alte state cu republici semiprezidențiale, dar și cerinței ca puterea executivă – organizată într-un model dualist – să fie foarte eficientă și să poată lua măsuri urgente pentru soluționarea unor probleme cu grad ridicat de complexitate socială, economică, și politică. O putere executivă cu influență sporită în actul de guvernare putea fi asigurată de un regim semiprezidențial. Opțiunea pentru regimul semiprezidențial s-a datorat și unui avantaj cert al acestuia: permite autorităților publice, aparținând celor trei puteri în stat, să-și păstreze o relativă autonomie, să beneficieze de o sferă proprie de atribuții și, totodată, să colaboreze unele cu altele pentru a se controla reciproc.

Nu intrăm în alte amănunte ale caracteristicilor regimului semiprezidențial, dar câteva comentarii privind raporturile între Parlament pe de-o parte și președinții de republică și Guvern, pe de altă parte, doar din perspectiva procedurilor constituționale de învestire a acestuia din urmă, sunt necesare. Regimul semiprezidențial satisface cerința prevalenței voinței Parlamentului cât privește formarea și responsabilitatea

politică a Guvernului. Dacă forul legislativ are rolul principal în desemnarea Guvernului, acesta va răspunde politic în fața acestuia. Astfel, este realizată o altă cerință de bază a guvernării parlamentare democratice. Cât privește președintele unei republici semiprezidențiale, Adunarea Constituantă i-a asigurat acestuia o legitimitate populară și, prin aceasta, democratică. Legitimitatea extinsă a președintelui s-a repercutat, așa cum s-a remarcat și în alocuțiunea raportorului Comisiei de redactare a proiectului de Constituție, pentru susținerea tezelor cuprinse în capitolul III al Titlului III din Constituție, asupra competențelor ce revin președintelui de republică¹.

Într-adevăr, așa cum s-a spus în Constituantă, dacă se optează pentru republică semiprezidențială „nu se pot acorda atribuții de ordin secundar, neesențiale pentru funcția executivă”². Dacă analizăm această remarcă – făcută în ședința Adunării Constituante din data de 16 aprilie 1991 – din perspectiva evoluției raporturilor politice între Parlament și Președintele României din 1992, până în prezent, dar și a numeroaselor excese de putere cvasilegislativă ale guvernelor aflate în funcție, observăm cu ușurință că tocmai partea de putere conferită Executivului a fost și este în continuare factorul care dezechilibrează viața politică și societatea românească. Nu Executivul deține prea multă putere, ci Parlamentului nu i-au fost conferite pârghii puternice și eficiente de control asupra președintelui de republică când acesta își depășește atribuțiile, prerogativele de putere, sub acoperirea unui vot majoritar în Parlament și a unui Guvern depășit și copleșit de influența președintelui republicii, care și-a personalizat puterea, dincolo de spiritul îngăduitor al Constituției.

Într-adevăr, oamenii politici, ca și cetățenii, de altfel, uită sau ignoră un adevăr despre care s-a vorbit în Adunarea Constituantă și pe care îl găsim înscris în toate tratatele de drept constituțional: nu atât tipul de republică asigură prin el însuși valoarea democratică a unui regim politic, ci modul în care sunt înfăptuite normele constituționale și cum este asigurat controlul exercitării lor. Așadar, ceea ce trebuie să prevaleze în orice instituție democratică este existența unor sisteme de control constituțional suficient de eficace pentru a asigura exercițiul democratic, corect al atribuțiilor încredințate³.

S-a spus corect în Constituantă că atribuirea unor atribuții neesențiale președintelui de republică ar duce la minimalizarea exprimării voinței poporului care îl alege pe președinte prin vot direct. Așa este. Dar în această situație, poporului trebuie să i se garanteze instrumente eficace pentru a sancționa excesul de putere al președintelui sau al Guvernului. Demiterea este un astfel de instrument, dar cu condiția ca poporului să i se asigure în mod real exprimarea unei astfel de voințe prin referendum și cei ce îl împiedică, să fie sancționați ferm de Parlament.

Regimul politic semiprezidențial a căpătat cu timpul aspecte de prezidențialism, ceea ce nu a întârziat ca acesta să fie criticat, ca și când, cadrul juridic în care regimul a funcționat cu derapaje voluntare, i-ar fi afectat valențele. Cert este că, referindu-ne doar la aspectele funcționării regimului semiprezidențial, în viața publică recentă se

¹ A se vedea *Geneza Constituției României – 1991. Lucrările Adunării Constituante*. Regia autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1998, p. 489.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

exprimă tot mai multe propuneri pentru revenirea la un regim parlamentar. O republică parlamentară la începutul secolului XXI nu presupune, însă, micșorarea importanței atribuțiilor președintelui. Dimpotrivă, într-un astfel de regim, Președintele României și mai ales Guvernul trebuie să aibă atribuții de substanță pentru a găsi și aplica soluții rapide și eficiente la provocările interne și internaționale, dar nu în detrimentul Parlamentului, ci sub controlul real și eficient al acestuia. În general, puterea autorităților publice trebuie întărită pentru satisfacerea Binelui Comun al cetățenilor, iar aceștia trebuie să beneficieze de pârghii sporite de control și de participare în forme noi, larg democratice la procesul de guvernare.

Problema pe care o ridicăm în această comunicare este modul în care, partidele parlamentare, ca și liderii politici, s-au acomodat cu procedurile constituționale impuse de funcționarea democratică a regimului semiprezidențial. La o simplă analiză politică rezultă că Parlamentul a rămas de obicei în coada cursei pentru putere. Camerele au funcționat mai mult ca mașină de vot a unor guverne agresive pe plan legislativ, decât ca instanțe de decizie legislativă și de control parlamentar. Grupurile parlamentare au întreținut și întrețin în continuare migrația deputaților și senatorilor de la un grup la altul, modificând majoritățile inițiale, rezultate din votul popular. S-a ajuns, astfel, și la o lipsă de acomodare a multor deputați și senatori cu valorile regimului parlamentar. Acestea sunt aspecte care nu au o legătură cauzală cu regimul semiprezidențial, dar afectează grav funcționalitatea acestuia.

Această stare de lucruri creează confuzie în rândul cetățenilor, îi descurajează și îi alienează de putere. Excesele de putere publică nu sunt soluții de guvernare. Dimpotrivă, arogarea de atribuții și roluri constituționale, abuzul de atribuții împiedică asimilarea valorilor democratice de către noile generații de tineri care ating majoratul electoral. La rândul ei, tolerarea migrației parlamentare produce insatisfacții majore ale populației electorale care nu se mai regăsește în nici un spectru politic. În aceste condiții, exercițiul democratic al votului poate fi pervertit cu ușurință prin acte de corupție electorală (cumpărare de voturi) sau diluat datorită absentismului electoratului de la urne. Asemenea aspecte sunt expuse frecvent în analize politice și sociologice, dar din păcate, clasa politică le ignoră. Suntem convinși că rezultatele la apropiatele alegeri europarlamentare vor confirma, din păcate aceste concluzii, care pun în evidență efectele nocive ale ADN-ului politic al poporului român, rămase ca o povară de peste un veac și jumătate pentru noile generații de guvernanți și guvernați.

2. Caracteristici generale ale regimului semiprezidențial

Semiprezidențialismul ca regim politic a precedat cu mult doctrina care s-a creat în jurul conceptului ca atare. Statuat mai întâi în Constituția Germaniei (Republica de la Weimar), regimul semiprezidențial a căpătat o consacrare instituțională tipologică în Constituția Franței din 1958, după care s-a răspândit rapid în numeroase state, între care și România (1991). Este ușor, dar și insuficient să afirmi că regimul semiprezidențial este o formă de guvernare rezultată din regimul prezidențial, de la care s-a preluat modelul alegerii președintelui de republică prin vot universal direct, și

din cel parlamentar, din care s-a reținut procedura formării Guvernului prin votul de încredere acordat de Parlament și controlul politic pe care acesta îl exercită asupra Cabinetului. Dacă cele două componente instituționale, de care am amintit, au fost topite într-un creuzet de echilibrare și control reciproc al puterilor în stat, nu este mai puțin adevărat că nu există un semiprezidențialism pur, fiecare națiune care l-a receptat, utilizându-l în felul ei propriu.

Am îndrăzni să spunem că pentru semiprezidențialism nu sunt atât de esențiale modul de alegere al președintelui de republică și răspunderea politică a Guvernului față de Parlament, ca autoritate de suveranitate națională, cât raporturile de echilibrare și reechilibrare, pe de-o parte, între Executivul dualist și Parlament și, pe de altă parte, între cele două autorități executive: președintele republicii și Guvern.

Din această ecuație lipsește corpul electoral activat doar pentru alegerea Președintelui și a Parlamentului. În schimb, este atrasă Curtea Constituțională ca suprem garant al respectării Constituției. Sigur, rolul Curții este binevenit, dar practic poate fi redus prin acte de obediență ale judecătorului constituțional față de Guvern sau/și față de Președintele României. Acest nod gordian ar putea fi destrămat doar de comunitatea de cetățeni, dacă Constituția ar prevedea instrumente ferme de intervenție a populației pentru a sancționa dezechilibrele instituționale datorate excesului de putere manifestat de către autoritățile executive. Ne referim aici, de pildă, la posibilitatea cetățenilor de a iniția procedura de suspendare a Președintelui României, de atribuția Parlamentului de a recurge la referendum, la proceduri mai substanțiale și reale de control parlamentar oferite opoziției.

Din analiza și definirea regimurilor semiprezidențiale nu trebuie să pierdem un aspect esențial: unul dintre obiectivele principale urmărite prin crearea acestui tip de regim politic a fost și este consolidarea unei forme de guvernământ democratice în care, totuși, Executivul să aibă rolul preponderent în guvernare. De aceea și modul de abordare a semiprezidențialismului face apel la cele două accepțiuni ale noțiunii de regim politic: metodele de guvernare, care conferă unui regim politic trăsături specifice ca formă de guvernământ și principiul separației puterilor, ca modalitate de echilibrare și control reciproc între Legislativ, Executiv și puterea judecătorească.

Opțiunea pentru regimul semiprezidențial este grefată, cel puțin după 1990, pe încercarea de căutare a unui regim politic care să satisfacă aspirațiile de democrație ale unei națiuni sătule de guvernare autoritaristă și supercentralizată politic la un unic centru de putere⁴. Cum tirania pornește de la concentrarea puterii în mâinile unui unic centru de comandă, înlăturarea sau prevenirea acesteia este posibilă numai prin afirmarea puterii de control a poporului și separarea și echilibrarea puterilor de decizie politică. Această schemă i-a permis lui Maurice Duverger să spună că „în dreptul constituțional numim regimul semiprezidențial, regimul în care Președintele Republicii este ales prin sufragiu universal și unde acesta deține puteri proprii însemnate, dar în care Guvernul este condus de un prim-ministru care nu se poate menține la putere decât pe baza încrederii majorității deputaților⁵. O identificare a

⁴ A se vedea B. Dima, *Semiprezidențialismul românesc postdecembrist*, în „Sfera Politicii”, nr. 139/2009, p. 15.

⁵ M. Duverger, *Le système politique français*, P.U.F., Paris, 1996, pp. 500-501.

trăsăturilor de bază ale regimului semiprezidențial este făcută și de Giovanni Sartori. Acesta definește semiprezidențialismul ca pe un sistem politic care prezintă următoarele proprietăți sau caracteristici:

a) șeful statului (președintele) este ales prin vot popular – direct sau indirect – pentru o perioadă prestabilită;

b) șeful statului împarte puterea executivă cu un prim-ministru și intră astfel într-o structură de autoritate duală caracterizată prin trei criterii definitorii;

c) președintele este independent de parlament, dar nu îi este permis să guverneze singur sau în mod direct; directivele date de el trebuie totuși să fie primite și mediate de guvernul său;

d) reciproc, primul ministru și cabinetul său sunt independenți de președinte în măsura în care sunt dependenți de parlament și, aceasta, în măsura în care sunt supuși atât încrederii cât și neîncrederii parlamentare (sau ambelor) și în măsura în care au nevoie de sprijinul unei majorități parlamentare;

e) structura de autoritate dualistă a semi-prezidențialismului admite diferite echilibre și, de asemenea, aranjamente mutuale de putere în interiorul executivului, astfel încât să subziste „autonomia potențială” a fiecărei unități sau componente a executivului⁶.

Profesorul Robert Elgie definește regimul semiprezidențial ca acel regim în care există un președinte ales prin vot popular pentru un anumit mandat, alături de un prim-ministru și Guvern care sunt responsabili în fața Parlamentului⁷.

Conceptul de regim semiprezidențial este definit sau interpretat de mulți alți autori, dovadă că nu formalizarea instituțională, normativă a conceptului este suficientă pentru definirea lui, ci aplicarea în practică a cadrului constituțional în care a fost transpus în fiecare țară.

Semiprezidențialismului s-a dezvoltat odată cu valul de democratizare din perioada 1990-1991. În acest moment, mai multe țări din Europa Centrală și de Est au adoptat semiprezidențialismul ca formă de guvernare⁸, evident acesta prezentând particularități în funcție de cadrul social-economic-politic și cultural în care a fost transpus. În principal, țările care au ales ca regim politic semiprezidențialismul se aflau în cadrul unui proces de democratizare. Astfel, sunt legitime întrebările pe care profesorul Robert Elgie le adresează în cadrul studiului său⁹: în ce măsură este responsabil regimul semiprezidențialist de acest eșec al democratizării? Care dintre formele semiprezidențialismului adoptat de una dintre aceste țări reprezintă rețeta succesului în cadrul acestui proces de democratizare? Totuși, conform aceluiași studiu se pare că indiferent de avantajele și dezavantajele acestui regim, nu trebuie ignorat

⁶ G. Sartori, *Ingineria constituțională comparată*, Mediterana 2000, București, 2002, pp. 146-147.

⁷ R. Elgie, *What is semi-presidentialism and where is it found?*, în R. Elgie, S. Moestrup, *Semi-presidentialism outside Europe: A Comparative Study*, Routledge, London, 2007, p. 6.

⁸ Conform unui studiu semnat de prof. Robert Elgie pe propriul blog (iunie 2012): *The Semipresidential One*, cele 20 de țări postcomuniste care au ales semiprezidențialismul ca regim politic sunt: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Bulgaria, Croația, Cehia, Georgia, Kazakhstan, Kyrgystan, Lituania, Macedonia, Mongolia, Muntenegru, Polonia, România, Rusia, Serbia, Slovacia, Slovenia și Ucraina (<http://www.semipresidentialism.com/?p=1053>).

⁹ Robert Elgie, *Varieties of semipresidentialism and their impact on nascent democracies*, în „Taiwan Journal of Democracy”, volume 3, no. 2/2007, pp. 53-71.

contextul social-politic și economic în care acesta este transpus, deoarece, de multe ori procesul de democratizare eșuează nu datorită regimului de guvernare, ci datorită modului în care acesta este interpretat.

Printre principalele argumente pe care prof. Robert Elgie le aduce în studiul¹⁰ său în favoarea semiprezidențialismului sunt:

dualismul executiv permite împărțirea puterii între două forțe concurente. Într-o țară în care există un conflict politic intens între două forțe, semiprezidențialismul creează oportunitatea ca puterea să fie împărțită: una dintre cele două puteri deține președinția, iar cealaltă puterea cuvenită instituției de prim-ministru;

al doilea argument este susținut de alegerea directă a președintelui care poate oferi sistemului stabilitate politică și legitimitate, chiar dacă Parlamentul este fragmentat și Guvernul este instabil. În acest context semiprezidențialismul oferă mai multe șanse spre democratizare decât parlamentarismul.

Corelativ susținătorilor semiprezidențialismului, există și unii autori¹¹ care identifică câteva argumente împotriva acestui tip de regim.

primul argument reiterează o critică a prezidențialismului, alegerea directă a președintelui poate încuraja personalizarea procesului politic și poate determina președintele să ignore dispozițiile legale, acesta având sentimentul de superioritate în procesul politic;

ideea că atât președintele cât și primul-ministru sunt actori cheie în acest regim conturează probleme de natura unui dualism executiv, chiar și în situația în care ambii actori aparțin aceluiași partid sau coaliții. Rezultatul este unul implacabil: vor exista numeroase intrigi și jocuri politice de natură a întârzia luarea deciziilor și de a crea politici concurente datorită luptei continue între președinte și prim-ministru;

în cadrul acestui regim, există posibilitatea unei „coabitări” – situația în care președintele aparține unei puteri politice, și primul-ministru altei puteri, iar acest lucru presupune o slăbiciune a unui sistem dual executiv, conducând la impas politic;

al patrulea argument este generat de situația în care nici președintele și nici primul ministru, niciun partid și nicio coaliție nu se bucură de o majoritate substanțială în Parlament, iar acest lucru conduce la un scenariu instabil, caracterizat prin coaliții parlamentare schimbătoare și remanieri guvernamentale pe de o parte, și o continuă intervenție prezidențialistă, pe de altă parte; cu cât este mai mare instabilitatea guvernamentală, cu atât președintele se simte justificat/dator să își folosească puterile peste limitele constituționale.

---

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Arend Lijphart, *Constitutional Design for divided societies*, în „Journal of Democracy”, no. 15/2004; Ezra N. Suleiman, *Presidentialism and political stability in France*, în „The Failure of Presidential Democracy”, Johns Hopkins University Press, Baltimore, 1994; Juan J. Linz, *Presidential or Parliamentary Democracy: Does it make a difference*, în „The Failure of Presidential Democracy”, Johns Hopkins University Press, Baltimore, 1994; Cindy Skach, *Borrowing Constitutional Design*, în „The Failure of Presidential Democracy”, Johns Hopkins University Press, Baltimore, 1994.

3. Difuzarea și echilibrarea puterilor în sistemul constituțional românesc

Optând pentru un regim semiprezidențial membrii Adunării Constituante au evitat alegerea președintelui republicii de către un Parlament care în primii ani de la înlăturarea regimului politic supercentralizat era dominat majoritar de senatorii și deputații fostului F.S.N. Dar și fragmentarea forțelor politice cu reprezentare parlamentară făcea dificilă alegerea majoritară în forul legislativ a Președintelui României.

Funcționarea mecanismelor de exercitare a puterii, corespunzătoare regimului semiprezidențial, este una armonioasă, care pune accent pe colaborarea autorităților publice (Parlament, Președinte și Guvern). Fiecăreia îi revin prerogative care le asigură eficiența în plan politic și social, neexistând o posibilitate formală pentru excesul de putere: Parlamentul votează proiectele legislative ale Guvernului, acesta are un rol decisiv în conducerea politicii statale, iar Președintele României deține un rol de mediator, calitate în care are posibilitatea de a descuraja excesele de putere ale Parlamentului și Guvernului. El însuși nu are pârghiile de conducere a jocului politic. Menționăm și rolul majorității parlamentare care, de fapt, susține prin ponderea voturilor sale realizarea programului de guvernare. În fond, cine controlează majoritatea parlamentară are rolul decizional în conducerea statului român. Iată, cu alte cuvinte, că forța regimului semiprezidențial nu rezidă în cadrul constituțional propriu-zis, ci în iscusința formării și utilizării forței majorității parlamentare.

Factorul subiectiv predominant care imprimă o anumită configurație funcțională regimului semiprezidențial, în cadrul sau dincolo de limitele formale ale constituției sunt președinții partidelor politice puternice și, deasupra lor, președinții de republică, în măsura în care ei reușesc să-și personalizeze puterea. Suntem de acord cu opinia exprimată în literatura de specialitate că din acest punct de vedere, se poate afirma că o constantă a practicii politice post-decembriste a fost aceea că președinții republicii au exercitat o influență politică mult mai mare decât le-a conferit prerogativele constituționale, uneori acționând chiar în afara constituției¹². Acest exces de putere nu putea să nu dea naștere unor conflicte instituționale, care pe lângă blocarea sistemului propriu-zis, au împietat, chiar, asupra caracterului său democratic¹³. Aceste disfuncții ale aplicării regulilor de guvernare semiprezidențială ne obligă să revenim asupra unor aspecte teoretice care au legătură cu modelul autohton de regim semiprezidențial.

În analiza unui regim semiprezidențial nu putem să rămânem cantonați doar la observarea a două caracteristici – este adevărat, esențiale – și anume, alegerea președintelui prin vot universal direct, ceea ce îi conferă o legitimitate egală cu cea a Parlamentului și formarea Guvernului pe baza votului de încredere acordat de forul legislativ. Și în Adunarea Constituantă s-a precizat că legitimitatea populară a Președintelui, câștigată prin alegeri directe ar presupune acordarea acestuia a unor atribuții însemnate. Așa este, dar nu poate fi vorba de forța atribuțiilor, ci de natura acestora. Prerogativele constituționale ale președintelui de republică, trebuie să

---

¹² B. Dima, *op. cit.*, p. 23.

¹³ A doua suspendare din funcție a președintelui Traian Băsescu prin Hotărârea Parlamentului României nr. 33 din 6 iulie 2012 este relevantă sub acest aspect.

rămână în sfera rolului său de mediator și nu în cea de „președinte activist”, după expresia lui Giovanni Sartori. Punctul nodal al regimului semiprezidențial este poziția președintelui de republică în raporturile pe care acesta le are, deopotrivă cu Guvernul și cu Parlamentul. Este clar că alegerea președintelui de republică prin vot popular direct este un temei suficient de puternic pentru ca acestuia să i se confere prerogative însemnate. Pe de altă parte, Parlamentul trebuie să aibă un rol decisiv în materie legislativă, în calitate de reprezentant suprem al poporului. Tot un rol decisiv în guvernare trebuie să aibă Guvernul, deoarece acesta este format ca urmare a voinței suverane a Parlamentului. Iată cum legitimitatea populară dobândită prin vot formează trei autorități publice comparabile ca forță decizională, fiecare dintre ele, reclamând puterea și, din păcate, deseori pentru sine. Rolul Adunării Constituante a fost să găsească echilibrul între cele trei autorități și să le ofere câmpuri distincte de manifestare în planul acțiunilor de guvernare, astfel încât fiecare să colaboreze una cu alta fără a-și suprapune reciproc puterea. Dacă Parlamentul legiferează iar Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice, președintele de republică trebuie să fie un arbitru, să asigure prin arbitrajul său buna funcționare a autorităților publice.

4. Trăsăturile și esența raporturilor instituționale între Parlament și Guvern în sistemul constituțional actual

În ceea ce privește problematica esenței și a trăsăturilor raporturilor instituționale între Parlament și Guvern, așa cum acestea rezultă din dispozițiile constituționale și regulamentare și din practica parlamentară, trebuie să avem în vedere, în primul rând, legitimitățile din care provin cele două autorități, deoarece rolul și ponderea fiecăreia în ansamblul procesului de guvernare depind de voința celor ce i-au desemnat și de sprijinul acordat de acestea pe parcursul mandatului. Este o trăsătură definitorie a regimurilor parlamentare, receptată și de Adunările Constituante naționale care au optat pentru modelul semiprezidențial de departajare și echilibrare a puterilor, ca Parlamentul să aibă un rol principal în formarea Guvernului, iar acesta să depindă în permanență de sprijinul majorității parlamentare și să răspundă în fața Legislativului. Schematic, raporturile între Parlament și Guvern se desfășoară, în principiu, după următorul model:

a) Parlamentul acordă votul de încredere pentru constituirea Guvernului, printr-o procedură care poate să difere de la o țară la alta;

b) Guvernul își particularizează programul legislativ în proiecte de lege pe care le transmite Parlamentului, așteptând ca acestea să fie aprobate, cu cât mai puține modificări, cu sprijinul majorității parlamentare pe care se bazează;

c) Parlamentul își stabilește în detaliu în regulamentul propriu procedurile de control parlamentar la care supune Guvernul în întregul său și pe fiecare ministru în parte;

d) parlamentarii au un drept de inițiativă legislativă pe care îl exercită fără restricții formale, pentru a-și pune în aplicare propriul „program” legislativ conturat în campania electorală în urma căreia au fost aleși, precum și un drept de a propune amendamente la alte inițiative legislative aflate în dezbateri parlamentară;

e) Guvernul își poate angaja o răspundere politică pentru un anumit program, declarație politică, text legislativ etc.;

f) Parlamentul poate provoca și decide demiterea Guvernului prin inițierea și adoptarea unei moțiuni de cenzură;

g) Parlamentul poate să delege în mod excepțional și în condiții prestabilite, anumite competențe legislative Guvernului.

Din schema arătată succint mai sus, care are un conținut variabil, rezultă cu prisosință că Parlamentul și Guvernul au ponderi constituționale, aproximativ egale, că le revin funcții și roluri distincte, și că se echilibrează în permanență. Faptul că Guvernul răspunde în fața Parlamentului, nu înseamnă că s-ar situa în raporturi de subordonare față de forul legislativ, de la care îi rezidă legitimitatea. Fiecare, însă, având propria legitimitate, și-o poate spori sau diminua prin modul în care își exercită atribuțiile, și în care este percepută eficiența sa. Spre deosebire de Parlament care își expune legitimitatea exclusiv în fața cetățenilor, Guvernul este dublu expus: în fața cetățenilor, care, însă, nu au la dispoziție o procedură democratică normală de a-l răsturna și în fața Parlamentului care îl poate revoca.

Parlamentul are legături instituționale cu Guvernul în întregul său, dar și cu fiecare membru în parte al acestuia, deoarece comisiile parlamentare de specialitate i-au audiat pe viitorii miniștri și au avizat nominalizarea acestora. Regulamentele parlamentare conțin dispoziții speciale în acest sens. Guvernul răspunde politic exclusiv în fața Parlamentului, deoarece s-a format numai în baza votului de încredere acordat de acesta. Esența raporturilor între Legislativ și Guvern în sistemul constituțional românesc este axată pe trei factori determinanți:

a) investiția Guvernului cu votul de încredere acordat de Parlament, în baza coroborării art. 103 cu art. 85 din Constituție;

b) răspunderea politică a Guvernului și a membrilor săi în fața Parlamentului;

c) echilibrul existent – ca practică politică – între puterea legislativă și de control exercitată de Parlament și înfăptuirea rolului său constituțional de către Guvern.

Există, astfel, un raport de dependență reciprocă între Parlament și Guvern, forul reprezentativ legiferând soluțiile normative preconizate de Guvern, iar acesta răspunzând politic pentru modul în care asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice. Fiecare dintre cei trei factori care au putere definitorie pentru esența raporturilor instituționale între Parlament și Guvern, sunt variabili, în funcție de raporturile reale de putere între majoritatea parlamentară și opoziție. Fiecare dintre cei trei factori capătă o importanță mai mare sau mai mică, în funcție de dinamica majorităților existente în Camerele legislative. De pildă, responsabilitatea ministerială va rămâne doar la nivelul enunțului constituțional și regulamentar, dacă inițiativele în acest sens ale opoziției nu se finalizează. Iată motivul propunerii de stabilire a unui statut special al opoziției în ambele Camere ale Parlamentului, care să fie adoptat printr-o hotărâre parlamentară, ca un document distinct de regulamentele parlamentare dar cu o forță juridică similară, obținută în timp ca o cutumă¹⁴.

¹⁴ A se vedea, în acest sens, C. Ionescu, *Raporturile între majoritate și opoziție în statul de drept. Pentru un nou statut al opoziției parlamentare în sistemul constituțional românesc*, în „Sfera Politicii” nr. 169/2012.

5. Trăsăturile și esența raporturilor instituționale ale Președintelui României cu Parlamentul și Guvernul

Constituția îi conferă Președintelui României o fizionomie dublă:

a) șef al statului, fără ca un text constituțional să folosească expres această denumire, deopotrivă valabilă pentru formele de guvernământ monarhice, ca și pentru cele republicane. În această calitate Președintele României reprezintă statul român, raporturile interne și internaționale și mediază raporturile între puterile statului și între stat și societate;

b) autoritate publică de vârf a puterii executive. În această calitate îi revin exclusiv atribuții din sfera executivului¹⁵. Și unele dintre atribuțiile ce-i revin ca reprezentant al statului intră în sfera puterii executive.

Prin rolul și funcțiile sale constituționale, Președintele României trebuie să fie factorul care descurajează excesul de putere al Parlamentului, precum și al Guvernului. Președintele are astfel la dispoziție mai multe mijloace de acțiune, între care putem menționa mesajele adresate Parlamentului, consultarea Guvernului și participarea la ședințele acestuia. Constituția trebuie să-i ofere Președintelui nu instrumente de conducere efectivă, de implicare decizională în actul de guvernare, ci de a preveni încălcarea Constituției și a legilor, fără ca puterea de sancționare să-i aparțină. Aici este filozofia creionării poziției și a rolului președintelui de republică într-un regim semiprezidențial. Dacă Constituția i-ar da Președintelui atribuții efective de comandă, de conducere la nivel macropolitic, ar trebui să-i stabilească și responsabilități concrete și, totodată, să fixeze și autoritatea în fața căreia acesta ar răspunde pentru modul în care își îndeplinește atribuțiile. O astfel de corelație între atribuția efectivă de guvernare și răspundere, nu găsim în Constituția României. Vom observa că nicio dispoziție a Constituției nu prevede răspunderea Președintelui României pentru modul de îndeplinire a atribuțiilor sale constituționale, președintele răspunzând doar dacă săvârșește fapte grave prin care încalcă Constituția și pentru înaltă trădare. Aceste fapte pot să nu aibă legătură cu atribuțiile constituționale sau legale ce îi revin.

Rolul de mediator al președintelui de republică a fost esențial în filozofia Adunării Constituante în 1991. De aceea, Președintele României nu poate fi membru al vreunui partid politic în timpul mandatului său. În sistemul constituțional românesc, președintele are instrumente suficiente și eficiente pentru a fi un mediator:

a) nu are inițiativă legislativă de natură organică sau ordinară, dar are dreptul constituțional de a adresa Parlamentului mesaje cu privire la principalele probleme politice ale națiunii, care pot constitui o sursă importantă pentru propuneri legislative parlamentare, mai ales dacă mesajele conțin și concluzii ale unor analize științifice profunde ale diferitelor aspecte ale dezvoltării sociale. Există și alte forme sau proceduri prin care Președintele României se poate adresa în exercitarea atribuțiilor sale constituționale sau legale, fie separat Camerelor legislative, fie Parlamentului. Avem în vedere, în acest sens, scrisori, cereri, solicitări¹⁶. Un exemplu, în acest sens, îl

¹⁵ În acest sens și A. Iorgovan, *Tratat de drept administrativ*, vol. II, All Beck, București, 2001, p. 350.

¹⁶ A se vedea și T. Drăganu, *Drept constituțional și instituții politice. Tratat elementar*, vol. II, Lumina Lex, București, 1998, p. 243.

constituie scrisoarea transmisă de Președintele României, domnul Traian Băsescu la 12 noiembrie 2012 președintelui Camerei Deputaților, prin care se solicită, „cu respectarea legislației și a procedurilor parlamentare, căile legale pentru a relua dezbaterile cu privire la cele două solicitări ale Parchetului General de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție privind încuviințarea începerii urmăririi penale față de domnii deputați (foști miniștri) Laszlo Borbely și Paul Victor Dobre, pentru a permite autorității judecătorești să își desfășoare activitatea în absența oricăror influențe sau obstrucții”;

b) nu are atribuții de natura celor prevăzute în art. 102 alin. (1) din Constituție, dar are dreptul constituțional de a lua parte la ședințele Guvernului în care se dezbate probleme de interes național privind politica externă, apărarea țării, asigurarea ordinii publice și de a prezida ședințele Guvernului la care participă. În plus, poate consulta Guvernul cu privire la probleme urgente și de importanță deosebită. În perspectiva revizuirii Constituției, considerăm – ca o propunere de lege ferenda – ca Președintele României să poată solicita Parlamentului să dezbată în plenul acestuia anumite probleme de interes general, chiar fără exprimarea unui vot asupra celor dezbătute. Rostul acestor dezbateri ar fi atragerea atenției membrilor Parlamentului și societății civile asupra anumitor probleme de amploare și imediat interes public;

c) nu poate influența voința legislativă a Parlamentului, dar are dreptul constituțional de a cere poporului, după consultarea forului legislativ, să-și exprime prin referendum voința cu privire la probleme de interes național;

d) nu are atribuții de natura celor conferite Guvernului, dar are dreptul constituțional de a contribui substanțial și decisiv la formarea unei majorități parlamentare care va forma și susține Guvernul pe întreaga durată a mandatului acestuia și a programului său legislativ.

Aceste exemple de contrapondere la puterea Parlamentului și la cea a Guvernului, la care se adaugă alte prerogative constituționale, fac din Președintele României un instrument de echilibru între Parlament și Guvern. Dacă analizăm cu atenție dispozițiile constituționale care fixează poziția președintelui de republică în raporturile cu Parlamentul și Guvernul, observăm că acesta nu are atribuții decizionale ci doar o „putere” de mediere, de care, însă, Parlamentul și Guvernul trebuie să țină seama, și pe care Președintele României trebuie să o exercite cu bună credință, inteligență și înțelepciune, calități pur omenești. Aceasta face ca virtuțile și beneficiile regimului semiprezidențial consacrat în Constituție să nu decurgă *ad litteram* din textele constituționale, ci, mai ales, din modul în care acestea sunt aplicate de la o legislatură la alta.

Din această ecuație nu trebuie să excludem majoritățile parlamentare care prin forța lor de susținere a programului legislativ al unui Guvern, îi pot conferi acestuia aplombul sau forța de descurajare a prerogativelor constituționale moderatoare ale președintelui, dacă acesta le-ar exercita excesiv¹⁷.

Datorită alegerii sale prin vot popular direct, Președintele României nu are cum să fie beneficiarul formal al unei majorități parlamentare. Președintele nu poate avea

¹⁷ G. Sartori scrie în *Ingenieria constituțională comparată*, Mediterana 2000, București, 2002, p. 141, că „partide puternice și solidare pot oricând să taie aripile unui președinte activist”.

în sistemul constituțional românesc „majorități”. Din momentul depunerii jurământului, președintele trebuie să excludă ideea de a fi sprijinit de vreun partid și să refuze în mod real și efectiv orice susținere din partea unor partide, împotriva altora. Tot astfel, Președintele României nu are dreptul să susțină ocult sau public niciun partid sau coaliție de partide. Constituția prevede, în acest sens, că în timpul mandatului său, Președintele României nu poate fi membru al unui partid. Textul constituțional – este adevărat – nu împiedică expres susținerea formală a președintelui de republică de o majoritate parlamentară, pentru că legiuitorii constituuanți nu își puteau imagina că prerogativele moderatoare ale președintelui vor putea fi convertite prin sprijin parlamentar într-un exces de putere, eventual facilitat de slăbiciunea Guvernului, sau de obediența ori personalitatea ștearsă a primului-ministru. Un astfel de președinte de republică transformat în afara textelor constituționale într-un șef *de facto* al majorității, va ține în mâinile sale – după expresia lui Maurice Duverger – atât spada puterii majoritare, cât și pe cea a prerogativelor sale constituționale¹⁸. Cum majoritatea parlamentară susține Guvernul, președintele republicii ar deveni, în scenariul menționat anterior, superiorul primului-ministru și adevăratul realizator al politicii interne și externe a țării, fără a răspunde politic în fața Parlamentului.

Prin această transformare, chiar natura regimului semiprezidențial se denaturează, iar acesta va fi înlocuit în fapt cu un regim de autoritate prezidențialistă, care nu își găsește însă un corespondent instituțional în dispozițiile constituționale. În schimb, în condițiile în care majoritatea parlamentară sprijină necondiționat cu mijloace și proceduri constituționale și regulamentare Guvernul, iar acesta își forțează prin exces de putere prerogativele legale în raporturile cu Parlamentul, opoziția neavând nicio șansă să reacționeze pentru restabilirea echilibrului instituțional stabilit în Constituție, președintele de republică va deține un rol șters, dacă prerogativele sale de echilibrare și contrapondere la excesul de putere a Guvernului, prevăzute în Constituție, se atrofiază, datorită neexercitării. Rolul său de mediator încetează să mai existe, iar Guvernul, în frunte cu primul-ministru devine atotputernic. Iată, prin urmare, că regimul constituțional semiprezidențial poate să cunoască în activitatea practică, după caz, o dinamică ascendentă sau descendentă, în funcție de modul în care acționează unul dintre cei trei actori principali și anume, Parlamentul. Așa se explică atenția acordată nu de puține ori de șeful statului și primul-ministru, formării unei coaliții de partide majoritare, cu prețul unor compromisuri politice grave și al renunțării la utilizarea instrumentelor legale democratice de detensionare a vieții publice. Din acest joc, nu a lipsit Curtea Constituțională, care de cele mai multe ori a renunțat la funcția sa de garant al supremației Constituției, devenind, în schimb, o extensie când a unei autorități publice, când a alteia.

Printre puterile conferite de Constituantă Președintelui României, a fost și implicarea sa în procedura de desemnare a Guvernului, fără însă a afecta prerogativele Parlamentului în această procedură și nici răspunderea politică a Guvernului în fața Adunării reprezentanților națiunii.

---

¹⁸ M. Duverger, *op. cit.*, p. 519.

Prevederile constituționale privind învestitura Guvernului au fost puse în aplicare începând cu legislatura 1992-1996. Dacă în ceea ce privește raporturile între președintele de republică și Parlament sub aspectul numirii candidatului pentru funcția de prim-ministru, aplicarea dispozițiilor constituționale în materie nu au ridicat probleme deosebite, raporturile între cele două autorități de vârf ale puterii executive au înregistrat și asperități funcționale, de natură subiectivă, dar și conflicte instituționale începând cu forțarea de către președintele Emil Constantinescu a demiterii Guvernului condus de premierul Radu Vasile. Conflictele instituționale între Parlament, Președintele României și Guvern, fiecare dintre cele trei autorități publice apărând în diferite ipostaze, au devenit extrem de frecvente pentru un regim democratic și un stat membru al Uniunii Europene. Nici puterea judecătorească nu a stat de-o parte în aceste conflicte instituționale, unele dintre ele fiind conflicte juridice de natură constituțională.

6. Reconfigurarea raporturilor constituționale între Parlament, Președintele României și Guvern în lumina propunerii de revizuire a Constituției

Victoria în alegerile parlamentare din decembrie 2012 a Uniunii Social Liberale a deschis posibilitatea unei evaluări critice de substanță a raporturilor de forțe politice existente pe parcursul legislaturii 2008-2012. Una dintre concluziile clare desprinse din această analiză, în deplin acord cu opinia largă a societății civile și a mării majorități a populației – confirmată de votul covârșitor pentru demiterea Președintelui Traian Băsescu în vara anului 2012 (nerealizată datorită unor imperfecțiuni procedurale, pe care nu le dezvoltăm în acest studiu), precum și de votul cetățenilor care a făcut posibilă victoria electorală a USL – a fost necesitatea reconfigurării, printr-o revizuire a Legii fundamentale, a raporturilor constituționale între Parlament, Președintele României și Guvern¹⁹.

În viziunea politică a USL, Constituția „ar trebui să clarifice atribuțiile și raporturile dintre principalele autorități publice și, foarte important, să realizeze funcția integratoare”²⁰.

În propunerea legislativă de revizuire a Constituției sunt cuprinse, pe lângă prevederi fără o semnificație deosebită pentru studiul nostru o serie de dispoziții care precizează mai strict atribuțiile Președintelui României referitoare la numirea Guvernului, în domeniul politicii externe, al apărării și al investirii Guvernului. Este vorba de acele domenii în care s-au manifestat cele mai complicate conflicte juridice de natură constituțională, în care protagoniștii au fost Președintele României, Guvernul și Parlamentul, domenii în care Președintele Traian Băsescu și-a arogat, în viziunea USL, statutul de „președinte jucător” sau de „președinte activist”.

Analizele respective au scos în evidență că multe dintre conflictele juridice de natură constituțională pot avea ca sursă și resort de amplificare abuzul de putere,

¹⁹ A se vedea pe larg, C. Ionescu, *Necesitatea revizuirii Constituției României și puterile Adunării Constituante derivate*, în „Curierul Judiciar” nr. 9/2013.

²⁰ Hotărârea Parlamentului României nr. 45 din 21 decembrie 2012 pentru acordarea încrederii Guvernului, publicată în M. Of. nr. 877 din 21 decembrie 2012.

injoncțiuni în activitatea unor autorități publice de suveranitate națională, concepția la nivel instituțional întreținută de actori cu autoritate și influență politică și administrativ-birocrațică. Toate acestea au fost posibile, în opinia USL, datorită încălcării grave a dispozițiilor constituționale care reglementează echilibrul de putere între autoritățile publice de guvernare.

Prin propunerile de revizuire a Legii fundamentale, parlamentarii majorității în forul legislativ au urmărit să formeze un cadru juridic mai rigid în care Președintele României poate să se manifeste ca reprezentant al statului.

Concret, propunerea de revizuire a Constituției prevede între altele:

Președintele României nu poate refuza propunerea de remaniere a Guvernului făcută de primul-ministru;

o procedură mai dificilă de dizolvare a Parlamentului de către președintele republicii în condițiile art. 89 din Constituție;

în desemnarea candidatului pentru funcția de prim-ministru, rolul Președintelui este unul formal, partidul sau alianța politică care a obținut cele mai multe mandate de deputat și senator având dreptul să propună candidatul respectiv;

Președintele României reprezintă România la reuniunile Uniunii Europene având ca temă relațiile externe ale Uniunii, politica de securitate comună, modificarea sau completarea tratatelor constitutive ale UE.

Propunerile de revizuire a Legii fundamentale nu schimbă regimul politic instituit în 1991. Acesta păstrează în continuare trăsăturile sale semiprezidențiale, dar, dacă ar fi adoptate de cele două Camere legislative ar avea ca rezultat o reconfigurare a poziției Președintelui României față de Parlament și Guvern. S-ar elimina posibilitatea formală a Președintelui de a forța cadrul constituțional pentru injoncțiuni în prerogativele Guvernului și în activitatea Parlamentului.

Actualele prevederi constituționale i-au permis Președintelui României, în perioada 2004-2012 să-și aroge o putere de guvernare fără suport legal, fapt ce a făcut posibilă calificarea regimului politic ca fiind unul *semiprezidențial cu puternice tendințe prezidențialiste*.

Forul legislativ își recapătă forța ca reprezentant suprem al poporului român, șeful statului nemaivând disponibilitatea să forțeze formarea unor majorități parlamentare care să nu reflecte voința electorală a celor care au participat la vot. Practic, Președintele României nu mai are la dispoziție instrumentele constituționale de a manipula grupurile parlamentare. Și raporturile Președintelui României cu Guvernul sunt reconfigurate în sensul limitării dreptului șefului statului de a se interfera, dincolo de spiritul Constituției, în formarea Guvernului.

Președintele României își păstrează legitimitatea populară, dar nu poate fi un reprezentant al poporului, așa cum repetat a pretins președintele Traian Băsescu, rămânând doar un reprezentant al statului român.

Președintelui României îi revine în continuare funcția constituțională de mediator între puterile statului și între stat și societate, precum și celelalte prerogative, dar este drastic redusă posibilitatea instituțională a președintelui de a interveni în procedura de investire și de remaniere a Guvernului.

De fapt, tocmai exercitarea atribuțiilor constituționale de către Președintele României privind rolul său în procedura de desemnare a candidatului pentru funcția

de premier și în cea de remaniere a Guvernului, a avut incidență în asumarea de către președintele Traian Băsescu a unui rol de „jucător” pe scena politică, deoarece influențând formarea unor alianțe în afara rezultatelor electorale parlamentare, a acumulat sprijinul unei majorități parlamentare ilegiteime cu cel al unui guvern binevoitor și obedient. Aceasta a fost una dintre criticile principale ce au fost aduse președintelui Traian Băsescu de către USL și motivația majoră a revizuirii Constituției.

Propunerea legislativă privind revizuirea Constituției României a fost examinată de Curtea Constituțională, conform art. 146 lit. a) din Legea fundamentală. Nu vom analiza în acest studiu decizia Curții Constituționale privind textele propunerii de revizuire a Constituției referitoare la instituția Președintelui României, întrucât această analiză face obiectul unui alt studiu²¹. Oricum, decizia Curții are în acest stadiu al procesului legislativ de revizuire a Constituției un caracter consultativ pentru cele două Camere ale Parlamentului.

7. Concluzii

Încercarea de reconfigurare a atribuțiilor constituționale ale Președintelui României este o dovadă că regimul semiprezidențial nu are vocația unui model general-valabil pentru orice comunitate de cetățeni organizată politic într-un stat determinat. Semiprezidențialismul prezintă particularități pentru fiecare stat care l-a instituit, în funcție de condițiile concret-istorice existente, de raporturile de forțe pe arena politică, de tradiții constituționale, de cultura și educația politică și civică a guvernanților, precum și a celor guvernați.

Propunerea legislativă de revizuire a Constituției a intrat pe rolul Parlamentului, cu termen predictibil de finalizare în anul 2015. Paralel cu dezbaterile parlamentare, continuă organizarea unor consultații cu societatea civilă privind conținutul acesteia. În opinia noastră, acest demers este steril, întrucât acum este necesară dezbaterile parlamentară pe fond cu responsabilitatea ce se cuvine unei astfel de inițiative legislative. Sigur, cercetările teoretice pot fi un sprijin documentar și doctrinar important de care membrii Parlamentului pot sau nu să țină seama.

---

²¹ Este vorba de DCC nr. 80 din 16 februarie 2014, publicată în M. Of. nr. 246 din 7 aprilie 2014.